

25.

Wartość spotkania z człowiekiem innej kultury i rasy

I. PROSPEKT WARTOŚCI

1.1. CEL OGÓLNY

Rozwój społeczny

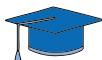
1.2. CEL SZCZEGÓŁOWY

Umiejętność kontaktowania się z ludźmi

1.3. CEL WYCHOWAWCZY

Umiejętność nawiązania głębokiej relacji z człowiekiem innej kultury i rasy¹

¹ „Zrozumienie człowieka jest bardziej wyczerpujące, gdy widzi się go w kontekście kultury, poprzez język, historię i postawy przyjmowane wobec podstawowych faktów egzystencjalnych, tj. narodziny, miłość, praca, śmierć. Osiaą każdej kultury jest postawa człowieka wobec największej tajemnicy: tajemnicy Boga. Kultury poszczególnych narodów są w istocie rzeczy

1.4. PROPONOWANE TEMATY

- Status człowieka innej kultury i rasy, dawniej i dziś.
- Konfrontacja ze światem różnych kultur pomaga docenić piękno i znaczenie własnego dziedzictwa.
- Budowanie bliskiej relacji z człowiekiem innej kultury i rasy.

1.5. ZADANIA DLA UCZNIĄ, SAMOWYCHOWANIE

Normy

- Różnice kulturowe czy narodowościowe, które dzielą ludzi, mogą zostać przełamane przez postawę tolerancji i akceptacji.
- Poznanie nowych tradycji i nurtów w kulturze wystawia na próbę wierność własnym zasadom postępowania.
- Postawa tolerancji wobec odmiennych zwyczajów, zachowań czy sposobów myślenia nie oznacza ich bezkrytycznej akceptacji i naiwnego zachwyty.

Zasady

- Uczę się odczytywać i wychodzić naprzeciw potrzebom obcokrajowca, z którym przebywam.
- Respektując odmiennosc kulturową, szanuję także własne przekonania, normy i zasady.
- Nie przechodzę obojętnie obok człowieka, który oczekuje mojej pomocy i zrozumienia.
- Umiejęm pozyskiwać z innych kultur to, co w nich najbardziej wartościowe.

1.6. ZADANIA DLA RODZICÓW

Normy

- Upředzenia historyczne lub osobiste nie mogą zdominować życzliwego odniesienia do człowieka.
- Spotkanie z człowiekiem zamieszkującym inny kontynent może być ciekawym doświadczeniem poznawczym, poszerzającym horyzonty.

różnymi odpowiedziami na pytanie o sens osobistej egzystencji: gdy to pytanie zostanie uchylone, kultura i życie moralne Narodów ulegają rozkładowi”. CA 24.

- Znajomość własnej kultury pozwala na dzielenie się jej wartościami z ludźmi o innych tradycjach kulturowych².

Zasady

- Staram się nie oceniać drugiego człowieka wyłącznie na podstawie jego wyglądu zewnętrznego czy odmiennego sposobu zachowania.
- Uczę dziecko gościnności w podejmowaniu obcokrajowców.
- Nie izoluję rodziny od wobec ludzi o innych tradycjach kulturowych³.

1.7. ZADANIA DLA SZKOŁY, WYCHOWAWCY

Normy

- Tylko dialog budowany w oparciu o zasadę równości obu stron, co do ich godności i wartości, może być autentyczną i ubogacającą wymianą dóbr.
- Nauczyciel powinien poszerzać swoją wiedzę o innych kulturach świata, czerpiąc z dobrych źródeł i fachowych opracowań.
- Zbliżenie międzykulturowe dokonuje się poprzez nastawienie na dobro wspólne.

Zasady

- Staram się przekazywać wiadomości o odmiennych kulturach, w sposób możliwie szeroki, unikając uproszczonych schematów i krzywdzącej tendencyjności.
- W mojej klasie nie wyróżniam ani nie poniżam ucznia innej rasy i kultury.
- Pomagam uczniom innej kulturze zintegrować się z pozostałymi uczniami.

² „Im większe jest czyjeś «dobro» kulturalne, tym bardziej musi być ono użyte – świadomie, czynnie, odpowiedzialnie i po chrześcijańsku – jako wartość «dla drugich»”, Jan Paweł II, *Dobro kulturalne każdego człowieka jest wartością dla innych. Przemówienie do przedstawicieli Katolickiego Uniwersytetu Portugalskiego*, Lizbona, 14.05.1982, w: tegoż, *Wiara i kultura. Dokumenty, przemówienia, homilie*, Polski Instytut Kultury Chrześcijańskiej. Fundacja Jana Pawła II – Redakcja Wydawnictw KUL, Rzym – Lublin 1988, s. 135.

³ „Ponieważ wszyscy ludzie, obdarzeni rozumną duszą i stworzeni na obraz Boga, mają tę samą naturę i to samo pochodzenie, i odkupieni przez Chrystusa korzystają z tego samego powołania i przeznaczenia Bożego, powinna być uznawana podstawowa równość wszystkich”. KDK 29.

1.8. SPOSÓB REALIZACJI

Organizujemy w szkole lub klasie uroczystości, lekcje poświęcone innym kulturom czy obyczajom. Prowadzimy z uczniami otwarty dialog na temat odmienności kulturowej. Takie dyskusje mogą być okazją do wymiany doświadczeń i poznawania rodzimych zwyczajów uczniów z innych krajów.

1.9. OSIĄGNIĘCIA, EFEKTY

Przyjaźń z człowiekiem innej kultury wydobywa z wyłącznego ukierunkowania na własne potrzeby, dążenia i problemy. Młodzi ludzie w spotkaniu z rówieśnikami z odległych państw rozwijają: umiejętność kontaktowania się z ludźmi, kulturę bycia, wrażliwość na potrzeby innych. Poznanie obcokrajowca przez pryzmat jego życia, historii jego kraju i trudności z jakimi mogła się zmagać jego rodzina może być okazją do refleksji nad sobą, rewizji stanu posiadania i wdzięczności za własną kulturę, język, tradycję, naród i państwo.

1.10. ZAGROŻENIA

Kontakt międzykulturowy utrudniają uogólnienia, które rodzą się na skutek jednostkowego doświadczenia. Niejednokrotnie są przenoszone, niestety, na całą społeczność, państwo czy rasę. Przeświadczenie o wyższości własnej kultury, rasy czy cywilizacji może skutecznie osłabić porozumienie z obcokrajowcem. Deprecjonowanie własnej rasy, narodu lub nieznanostwo własnej kultury stają się przyczyną poczucia niższości wobec odmiennych kultur.

II. PEDAGOG

2.1. TREŚĆ MATERIAŁU

Szacunek i akceptację wobec osób o odmiennym kolorze skóry, pochodzeniu etnicznym czy religii można budować za pomocą rozwoju kompetencji międzykulturowej. Kompetencja międzykulturowa, jak każda inna kompetencja, składa się z trzech elementów: wiedzy, umiejętności i postawy. W przypadku kompetencji międzykulturowej, mówimy o: wiedzy dotyczącej innych kultur oraz wiedzy dotyczącej procesów zachodzących między ludźmi pochodzącymi z różnych kultur (np. co to są stereotypy czy etnocentryzm); umiejętności współistnienia międzykulturowego (np. umiejętność rozpoznawania

i rozwiązywania konfliktów, umiejętność komunikacji międzykulturowej); postaw otwartości wobec różnorodności, szacunku wobec osób o odmiennym pochodzeniu etnicznym czy akceptacji niejednoznaczności w kontaktach międzykulturowych.

2.2. LITERATURA WYBRANA Z KOMENTARZEM

Anaruk, chłopiec z Grenlandii to opowieść o życiu dwunastoletniego Eskimosa Anaruka, który wraz z rodziną mieszka na Grenlandii. Narrator, podróżnik, zaprzyjaźnił się z nim i pokazuje czytelnikom, jak żyje dziecko w nieprzyjaznym ludziom, mroźnym świecie. Anaruk wraz z ojcem łowi ryby, poluje, a także bierze udział w zabawach i słucha plemiennych historii. Pewnego razu uratował życie ojcu zaatakowanemu przez morsa, ojciec był z niego bardzo dumny.

Zdobycie pożywienia to sprawa życia i śmierci dla mieszkańców Grenlandii. Polowanie na zwierzęta morskie, tak jak robią to Eskimosi w dalekich zakątkach Grenlandii, nie jest rzeczą łatwą ani bezpieczną. Latem wypływają na morze w kajakach. Nic a nic niepodobnych do naszych. Szkielet buduje się przeważnie z żeber zwierzęcych powiązanych rzemieniami; obciąża się go skórą, pozszywanymi jak można najszczelniej. Otwór, w którym siedzi myśliwy, jest bardzo ściśle dopasowany do jego wymiarów. Jeśli łódka przedziurawi się w czasie polowania, myśliwy nie może wydostać się z niej i tonie.

Na wyprawę Eskimos ubiera się w specjalny skórzany kaftan, związany wokół kostek na rękach, pod brodą i dookoła otworu kajaka. W ten sposób tworzy on z myśliwym wodoszczelną całość. Każdy uczy się tu polować z kajaka już od małego dziecka. Gdy tylko umie dobrze chodzić, dostaje swój pierwszy kajak; potem, w miarę jak podrosta, coraz to większy, aż wreszcie chłopak sam musi sobie zrobić łódkę na miarę.

C. Centkiewicz, *Anaruk, chłopiec z Grenlandii*, wyd. Nasza Księgarnia, Warszawa 2018, s. 7-8.

Dzięki książce *Anaruk, chłopiec z Grenlandii* dzieci poznają życie grenlandzkiego rówieśnika, które bardzo różni się od ich codziennych doświadczeń. Bardzo cenne jest poszerzanie horyzontów dzieci i pokazywanie różnorodności sposobów życia, odmiennych uwarunkowań geograficznych, kulturowych i religijnych ludzi z różnych zakątków świata.

Warto pokazywać im, poprzez lektury, filmy, materiały edukacyjne, wymiany międzyszkolne i wycieczki, różne strony świata. W ślad za zdobytą wiedzą, zrozumieniem inności, pojawi się też szacunek dla wartości innych kultur. Stopniowo będzie też rosła w nich świadomość własnej tożsamości i ugruntuje się poczucie przynależności do kręgu cywilizacyjnego, w którym żyją.

III. NAUCZANIE RELIGIJNE

3.1. NAUCZANIE PAPIESKIE

Dialog to wyzwanie polegające w istocie na przekształcaniu relacji między ludźmi, między narodami i ludami w życiu religijnym, politycznym, gospodarczym, społecznym i kulturalnym. Jest to wyzwanie miłości Chrystusa do ludzi, którą uczeń musi odtworzyć we własnym życiu: „Po tym wszyscy poznają, żeście uczniami moimi, jeśli będziecie się wzajemnie miłowali” (J 13,35).

Jak przeżywamy to, że jesteśmy Kościołem? Jesteśmy żywymi kamieniami czy jesteśmy, żeby tak powiedzieć, kamieniami zmęczonymi, znudzonymi, obojętnymi? Czy zwróciliście uwagę, jaki smutny jest widok chrześcijanina zmęczonego, znudzonego, obojętnego? Taki chrześcijanin to nie to, chrześcijanin musi być żywy, pełen radości z tego, że jest chrześcijaninem; musi żyć tym pięknem, że należy do ludu Bożego, którym jest Kościół. Czy otwieramy się na działanie Ducha Świętego, by odgrywać czynną rolę w naszych wspólnotach, czy też zamykamy się w sobie, mówiąc: „Mam tyle rzeczy do zrobienia, to nie moje zadanie?”.

Franciszek, *Godność pracy*, Audiencja generalna, 1.05.2013, w: *Alfabet Franciszka*, oprac. P. Żyłka, Wydawnictwo WAM, Kraków 2013, s. 54.

3.2. PISMO ŚWIĘTE

Słyszeliście, że powiedziano: Będziesz miłował swego bliźniego, a nieprzyjaciela swego będziesz nienawidził. A Ja wam powiadam: „Miłujcie waszych nieprzyjaciół i módlcie się za tych, którzy was prześladują; tak będziecie synami Ojca waszego, który jest w niebie; ponieważ On sprawia, że słońce Jego wschodzi nad złymi i nad dobrymi, i On zsyła deszcz na sprawiedliwych i niesprawiedliwych. Jeśli bowiem miłujecie tych, którzy was miłują, cóż za nagrodę mieć będziecie? Czyż i celnicy tego nie czynią? I jeśli pozdrawiacie tylko swych braci, cóż szczególnego czynicie? Czyż i poganie tego nie czynią? Bądźcie więc wy doskonali, jak doskonały jest Ojciec wasz niebieski.

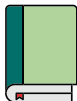
Mt 5,43-48;
por. Kpł 19,10.

3.3. KATECHIZM KOŚCIOŁA KATOLICKIEGO

Wszyscy ludzie, stworzeni na obraz Jedyne Boga, obdarzeni taką samą rozumną duszą, mają tę samą naturę i to samo pochodzenie. Wszyscy, odkupieni przez ofiarę Chrystusa, są wezwani do uczestniczenia w tym samym Boskim szczęściu; wszyscy więc cieszą się równą godnością.

KKK 1934;
por. 847-848; 1267.

IV. LITERATURA

- Braun J., *Nowy świat kultury*, wyd. Stowarzyszenie Kulturalne Fronda, Warszawa 2003.
- Centkiewicz C., *Anaruk, chłopiec z Grenlandii*, wyd. Nasza Księgarnia, Warszawa 2018.
- Edensor T., *Tożsamość narodowa, kultura popularna i życie codzienne*, tłum. A. Sadza, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2004.
- Evdokimov P., *Prawosławie*, tłum. M. Żurawska, Instytut Wydawniczy Pax, Warszawa 2003.
- Ferrera M., Ceresa M., Filippi G.G., *Ludy świata*, tłum. R. Gołędowski, wyd. Warbud, Warszawa 2004.
- Franciszek, *Godność pracy*, Audiencja generalna, 1.05.2013, w: *Alfabet Franciszka*, oprac. P. Żyłka, Wydawnictwo WAM, Kraków 2013, s. 54.
- Himmelfarb G., *Jeden naród, dwie kultury*, tłum. P. Bogucki, Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, Warszawa 2007.
- Jan Paweł II, *Adh. Ecclesia in Africa*, w: tegoż, *Dzieła zebrane*, t. 2, *Adhortacje*, Wydawnictwo M, Kraków 2006, s. 425-488.
- Jan Paweł II, *Dobro kulturalne każdego człowieka jest wartością dla innych. Przemówienie do przedstawicieli Katolickiego Uniwersytetu Portugalskiego*, Lizbona, 14.05.1982, w: tegoż, *Wiara i kultura. Dokumenty, przemówienia, homilie*, Polski Instytut Kultury Chrześcijańskiej. Fundacja Jana Pawła II – Redakcja Wydawnictw KUL, Rzym – Lublin 1988, s. 135-144.
- Jan Paweł II, *Enc. Centesimus annus*, w: tegoż, *Dzieła zebrane*, t. 1, *Encykliki*, Wydawnictwo M, Kraków 2006, s. 399-446.
- Kłoczowski J., *Tradycje różnorodności kulturowej i religijnej w Europie Środkowo-Wschodniej*, wyd. Instytut Europy Środkowo-Wschodniej, Lublin 2003.
- Kongregacja Nauki Wiary, *Katechizm Kościoła Katolickiego*, wyd. Pallottinum, Poznań 2002.
- Kopyt E., *Cywilizacja Zachodu a problem postrzegania odmienności kulturowych w islamie i hinduizmie*, wyd. Adam Marszałek, Toruń 2003.

Obrazy kultur, red. G. Pełczyński, R. Vorbrich, Wydawnictwo Biblioteka Telgte, Poznań 2007.

Palczyński T., *Wzory wielokulturowości we współczesnym świecie*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2006.

Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu. Biblia Tysiąclecia, wyd. Pallottinum, Poznań 2012.

Sobór Watykański II, *Konstytucja duszpasterska o Kościele w świecie współczesnym [Gaudium et spes]*, w: tegoż, *Konstytucje. Dekrety. Deklaracje*, wyd. Pallottinum, Poznań 2002, s. 526-606.

